

به نام خداوند بخشنده مهربان

خلاصة التجارب

بهاء الدولة رازی

تأليف:

ناصر جمشیدی

مهران عیسوی

هاجر امینی تهرانی

محمود جمشیدوند

الهام جمشیدی

محمد جمشیدی

سجاد جمشیدی

سرشناسه	: بهاءالدوله، بهاءالدين بن ميرقوام الدين، قرن ۱۰ ق.
عنوان و نام پديدآور	: خلاصه التجارب / اثر بهاءالدوله رازی تصحيح و بازنویسی ناصر جمشیدی... [و ديگران].
مشخصات نشر	: تهران: ايرانيان طب - ۱۳۹۸
مشخصات ظاهري	: ص ۸۲۰
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۷۵-۳۰-۲
يادداشت	: تصحيح و بازنویسی ناصر جمشیدی، مهران عيسوند، هاجر اميني تهرانی، محمود جمشيدوند، الهام جمشیدی، محمد جمشیدی، سجاد جمشیدی.
يادداشت	: نمايه.
موضوع	: پزشکی -- متون قديمی تا قرن ۱۴ Medicine -- Early works to 20th century
موضوع	: پزشکی سنتی -- متون قديمی تا قرن ۱۴ Traditional medicine -- Early works to 20th century
موضوع	: پزشکی سنتی -- Iran Traditional medicine--
شناسه افزودن	: جمشیدی، ناصر، ۱۳۲۵ - مصحح
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۸۴/۱۱.۰۸ ب ۹
رده بندی ديویی	: ۱۱۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳، ۲۹۲

ملاحة التجارب

بهاءالدوله رازی

تصحیح: ناصر جمشیدی، مهران عيسوند، هاجر اميني تهرانی، محمود جمشيدوند، الهام جمشیدی،

محمد جمشیدی، سجاد جمشیدی

ناشر: ايرانيان طب

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹

شمارگان: ۳۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۷۵-۳۰-۲

قيمت: ۲۵۰۰۰۰ ريال

تلفن: ۰۲۱۸۸۹۹۶۳۵۷

www.iranianteb.com

فهرست

۳۳.....	پیش گفتار.....
۴۱.....	مقدمه مولف.....
باب اول در بیان آنچه دانستن آن موقوف علیه حفظ صحت و رفع مرض است بر وجه کلی.....	۴۳.....
۴۴.....	طبیعت.....
۴۴.....	مزاج ها.....
۴۵.....	علامات نابتة ارجحہ طبیعیہ حاصلہ.....
۴۶.....	تدریج و تبیل مزاج.....
۴۶.....	اخلاط اربعه.....
۴۷.....	[خون].....
۴۸.....	[بلغم].....
۵۰.....	[صفرا].....
۵۰.....	[سودا].....
۵۱.....	اعضای مفرد و مرکبات آنها.....
۵۲.....	استخوان.....
۵۳.....	غضروف.....
۵۳.....	رباط.....
۵۳.....	عصب.....
۵۴.....	عضله.....
۵۵.....	غشاء.....
۵۵.....	گوشت.....
۵۵.....	پیه.....
۵۵.....	وتر.....
۵۵.....	شرحہ.....
۵۵.....	ورید و عرق.....
۵۶.....	شریان.....
۵۶.....	پوست.....
۵۷.....	ارواح.....
۵۷.....	قوا و انواع آن.....

۵۷.....	قوت طبیعت
۵۸.....	قوت حیوانیه
۵۸.....	قوت نفسانیه

۶۰..... افعال

۶۰..... اسباب حدوث کیفیات

۶۱..... ادلایل و نشانه های نبض

۶۱.....	دلایل حالات نبض
۷۰.....	دلالت حالات نفس بر حالات بدن
۷۱.....	دلالت حالات بول بر حالات بدن
۷۸.....	دلالت حالات براز بر حالات بدن
۸۰.....	دلالت حالات عرق بر حالات بدن

۸۳..... باب دوم در بین حفظ الصحة

۸۷..... بدانکه درین تقریر و ایضاً ذکر رعایت هفت چیز واجب بود

باب سوم در بیان تدبیر افعال پیران و ناقهان و مرتاضان به تعب و اعراض مفرطه

نفسانی و آب های بد و هوائی ممر و استفراغات

۱۰۱..... ۱۰۲..... تدبیر اطفال و کودکان

۱۰۷.....	باد کودکان
۱۰۸.....	عطسه متواتر
۱۰۸.....	تشنگی
۱۰۸.....	تشنج و کزاز
۱۰۹.....	بیخوابی و بد خوابی
۱۰۹.....	ترسیدن در خواب
۱۱۰.....	ترسیدن از چیزها در بیداری
۱۱۰.....	کبودی چشم
۱۱۰.....	سطبری پلک چشم
۱۱۰.....	به هم چسبیدن پلکها
۱۱۱.....	درد چشم
۱۱۱.....	آب رفتن از چشم
۱۱۱.....	بیرون خواستن خانه چشم
۱۱۱.....	ماندن چیزی در بینی
۱۱۲.....	درد گوش
۱۱۲.....	پالودن پلیدی از گوش

۱۱۲	ورم لته
۱۱۳	آماس گوشت بن دندان ها
۱۱۳	دمیدگی دهان
۱۱۴	ورم حلق
۱۱۴	ورم ملازه و لوزتین
۱۱۴	زکام
۱۱۵	سرفه
۱۱۶	خرخر و تنگی نفس
۱۱۶	فواق
۱۱۷	قی مغرط
۱۱۷	فشرد شدن شیر در معده
۱۱۷	سجف معده
۱۱۸	قبض شکم بلا حرارت
۱۱۸	اسهال
۱۱۹	اسهال به سبب سده ک
۱۲۰	زحیر
۱۲۱	درد روده
۱۲۱	پیچیدن ناف
۱۲۲	بیرون خاستن ناف
۱۲۲	فتق
۱۲۳	فتق معوی
۱۲۳	حرقهالبول
۱۲۳	بول کردن کودکان در خواب
۱۲۴	دشوار آمدن بول
۱۲۴	کرم
۱۲۵	باز گردیدن مقعد به وقت قضای حاجت
۱۲۵	ثولول
۱۲۵	بشرها و ریش تن
۱۲۶	ریش کش ران و زیر بغل و بن گوش و چین های گردن
۱۲۶	تب لازم
۱۲۸	تب نوبه
۱۳۰	تدبیر پیران
۱۳۱	تدبیر ناقهان
۱۳۲	تدبیر مرتاضان به تعب

۱۳۳	مرتاضان بحر
۱۳۴	اعیا
۱۳۷	کسلانی و باز کشیدن
۱۳۷	تدابیر اعراض مفرط نفسانی

۱۳۷	غضب
۱۳۷	خجالت
۱۳۷	شادی
۱۳۸	اندوه

تدابیر آب‌های بد

۱۳۸	آب معدن
۱۳۹	آب گرم کرده
۱۳۹	آب چ و کاییز
۱۳۹	آب کشتزار
۱۳۹	آب بسیار ایستاده
۱۳۹	آبی که کفک‌ناک بر آن
۱۳۹	جمع آب رود با آب چاه
۱۳۹	اصلاح آب‌های بد

تدابیر هوای مضر

۱۴۱	تدابیر گرمی هوا
۱۴۱	تدابیر خنکی هوا
۱۴۲	تدابیر تری هوا
۱۴۲	تدابیر خشکی هوا
۱۴۲	تدابیر هوای به غایت نمناک
۱۴۲	تدابیر هوای متن
۱۴۲	تدابیر هوای فاسد
۱۴۲	تدابیر هوای مسموم
۱۴۲	تدابیر هوای ویایی

انواع استفراغ

۱۴۵	قی
۱۴۷	فصد
۱۵۱	حجامت
۱۵۲	افکندن علق
۱۵۳	شرط اذن

۱۵۳	 راندن نفاس و طمٹ
۱۵۳	 رعاف پدید آوردن
۱۵۳	 استعمال مسهل و ملین
۱۵۸	 استعمال شیاف
۱۵۹	 احتقان
۱۵۹	 طلا کردن چیزی بر شکم
۱۶۰	 ادرار و تعریق و آوردن مخاط و لعاب

باب چهارم در بیان تدابیر آنچه به زینت بدن متعلق است ۱۶۱

۱۶۲ [تدابیر موی]

۱۶۲	 تدبیر نظ موی از سفید شدن
۱۶۳	 تدبیر موی روی کسی که به وقت برنمی آید و یا دیر و یا کم برآید
۱۶۴	 تدبیر رفع کوتاهی موی و کمی و باریکی آن
۱۶۴	 تدبیر رفع اضمحلال موی
۱۶۵	 تدبیر رفع داء الشب
۱۶۵	 تدبیر رفع جعد موی
۱۶۶	 تدبیر رفع سبطلی موی
۱۶۶	 تدبیر رفع تشقق و شکست موی
۱۶۶	 تدبیر رفع سطبری موی
۱۶۶	 تدبیر رفع موی
۱۶۷	 در تدبیر منع موی
۱۶۷	 تدبیر رنگ کردن موی سفید

۱۶۷ [تدابیر پوست و جلد]

۱۶۷	 تدبیر رفع بی رونقی رنگ بشره
۱۶۹	 تدبیر رفع ترکیدن و درشتی بشره
۱۶۹	 تدبیر رفع باد شنام
۱۶۹	 تدبیر رفع لک های روی
۱۷۰	 تدبیر رفع اثر ضرب و ریش و نقوش آبله و غیره
۱۷۰	 تدبیر رفع خون که در شیب پوست مرده شود
۱۷۱	 تدبیر رفع بهق و برص
۱۷۲	 تدبیر رفع صنان
۱۷۳	 تدبیر رفع گند عرق
۱۷۳	 تدبیر رفع گند پای
۱۷۳	 تدبیر رفع گند ریش

تدبیر رفع شپش غلبه و شش پای ۱۷۴

تدبیر رفع ترکیدگی پاشنه و انگشتان و پشت دست و پای ۱۷۵

اقدامات ناخن ۱۷۵

تدبیر رفع ریشه شدن بیخ ناخن ها ۱۷۵

تدبیر رفع کوفتگی انگشتان از زمین و غیره ۱۷۵

تدبیر رفع گودی ناخن و ترکیدگی آن ۱۷۵

تدبیر رفع برص ناخن ۱۷۶

تدبیر رفع زردی و سفیدی ناخن ۱۷۶

تدبیر رفع داخس ۱۷۶

تدبیر رفع ناخن معیوب ۱۷۶

اقدامات دندان ۱۷۷

تدبیر رفع زردی و لکه های ظاهر دندان ها ۱۷۷

اقدامات لاغری و فربهی ۱۷۷

تدبیر رفع لاغری ۱۷۷

تدبیر رفع فربهی مفرط ۱۷۸

باب پنجم در بیان اقسام مرض امتلاءات مندره به امراض و علامات خیر و شر که اکثر آن ها عمومی در امراض دارند و احوال بر آن ها و ایام بحران و انداز و واقع فیالوسط و نضج و منفعت آن و علامات نکس و سبب موت در مرض و اوقات آن و فجاء بی مرضی و وصایا در طریق مراعات مرضی از روی کلبه و ادوی حند قیاس با مقتضیات طبایع .. ۱۷۹

اقسام مرض ۱۸۰

امتلاءات مندره به امراض ۱۸۰

علامت مطلق امتلاء ۱۸۰

علامت خیر و شر ۱۸۱

اول از احوال چشم چنان چه ۱۸۱

دوم از حال سحنه و چهره ۱۸۲

سوم از حال بینی ۱۸۲

چهارم از حال لب ها ۱۸۲

پنجم از حال دندان ها ۱۸۲

ششم از حال دهان و زبان ۱۸۳

هفتم از حال گوش ۱۸۳

هشتم از حال سر ۱۸۳

نهم از حال حواس ۱۸۳

۱۸۴.....	دهم از خیالات و اندیشه‌ها
۱۸۴.....	یازدهم از حرکات و سکنات
۱۸۴.....	دوازدهم از حال خواب و بیداری
۱۸۴.....	سیزدهم از هیأت خفتن
۱۸۵.....	چهاردهم از احوال پوست
۱۸۵.....	پانزدهم از اختلافات دم زدن
۱۸۵.....	شانزدهم از حال حلق و حنجره و مجاری طعام و آب
۱۸۵.....	هفدهم از حال فم معده
۱۸۶.....	هیجدهم از حال شکم و شراسیف
۱۸۶.....	نوزدهم از حال مقعده
۱۸۶.....	بیست از حال قضیب و خصیه
۱۸۶.....	بیست و یکم از حال رحم
۱۸۶.....	بیست و دوم از اطراف
۱۸۷.....	بیست و سوم از حال ریش‌ها و بره‌ها و آماس‌ها
۱۸۷.....	بیست و چهارم از تمطع و تئارب
۱۸۷.....	بیست و پنجم از آواز سخن
۱۸۷.....	بیست و ششم از اشتها و تشنگی
۱۸۸.....	بیست و هفتم از استغراغ
۱۸۸.....	بیست و هشتم از حال عرق
۱۸۸.....	بیست و نهم از حال رعاف
۱۸۸.....	سی‌ام از حال براز و نفخ شکم
۱۸۸.....	سی و یکم از حال بول
۱۸۹.....	سی و دوم از اختلافات نبض
۱۹۰.....	سی و سوم از حال قی
۱۹۰.....	سی و چهارم از ضعف و قوت
۱۹۰.....	احوال بحران‌ها
۱۹۱.....	[علامت بحارین]
۱۹۳.....	علامت حدوث بعضی انتقالات
۱۹۵.....	اسباب مبدل بحارین
۱۹۵.....	بحران انتقالی
۱۹۶.....	ایام بحران و انداز و واقع فیالوسط
۱۹۸.....	تعیین روز بحران از چند وجه ممکن بود
۱۹۸.....	نضج و منفعت آن
۱۹۹.....	علامات نکس

۲۰۰	سبب موت در مرض و اوقات آن و فجاه بی مرض
۲۰۰	و از دلایل قویه تشخیص مرض
۲۰۰	نبض
۲۰۱	بول
۲۰۱	سحنه و چهره
۲۰۵	اصلی چند در قیاس با مقتضیات طبایع
۲۰۷	باب ششم در بیان حمیات و اسباب و علامات و معالجات آن ها
۲۰۸	و اسباب حدوث حمی
۲۰۹	اقسام حمی
۲۰۹	حمی یومیه
۲۰۹	حمی یوم غمی
۲۱۹	حمی دق
۲۲۶	حمی خلطی
۲۲۶	اسباب عفونت
۲۲۷	حمیات دموی
۲۲۷	حمی عرضی
۲۲۷	حمی مطبقه
۲۲۸	حمیات صفراوی
۲۲۸	حمیات بلغمی
۲۲۹	حمیات سوداوی
۲۲۹	حمیات مرکبه مطلقا
۲۳۰	بیان احوال و معالجات و علامات حمی
۲۳۰	حمی سونوخس
۲۳۱	مطبقه
۲۳۴	غب لازمه
۲۳۴	محرقة صفراوی
۲۴۰	غب خالصه
۲۴۲	غب غیر خالصه
۲۴۷	افسون های تب بند
۲۴۸	محرقة بلغمی
۲۴۹	حمی لثقه
۲۵۰	حمی مواظبه
۲۵۲	حمی غشی خلطی

۲۵۳	حمی نهاری
۲۵۳	حمی لیلی
۲۵۳	حمی ظاهرالحر
۲۵۴	حمی ظاهرالبرد
۲۵۴	تب ربع
۲۵۴	ربع دایره
۲۵۷	تب خمس و سدس و سبع و تسع
۲۵۸	شطرالغب
۲۶۰	مرکب از غبین نایتین و از سه ربع و از چهار خمس
۲۶۰	مرکب از ربعین
۲۶۰	مرکب از خمسین
۲۶۰	مرکب از سه خمس
۲۶۰	مرکب از حمی و حبی خلط
۲۶۰	مرکب از شب لازم و دایره
۲۶۱	حمی عفونی و بیعی

باب هفتمدر بیان حصبر جاری و سایر بثرهها و ورمها و جذام و سرمازدگی و سمومزدگی و کوفتگی و قربا و زخاها و سوختگیها و عرق مدنی و ریش بلخی و جراحاتها و بیرون رفتن سر استخوانها از محل خویش و شکستگی استخوانها و اسباب و علامات و معالجات این امراض

۲۶۴	حصبه
۲۶۶	جُدری
۲۷۰	حمیقا
۲۷۱	سایر بثرهها
۲۷۱	جمره
۲۷۳	نمله
۲۷۴	شری
۲۷۵	سعه
۲۷۶	حصفه
۲۷۷	بنات اللیل
۲۷۷	بطم
۲۷۷	جرب
۲۷۹	حکه
۲۸۰	ثولول

۲۸۰	مسماریه
۲۸۱	نفاخه
۲۸۱	نفاطه
۲۸۱	ارمنی دانه
۲۸۴	ورم‌ها
۲۸۴	فلغمونی
۲۸۶	خراج
۲۸۹	دمل
۲۹۰	طاعون
۲۹۱	خیار
۲۹۱	ره
۲۹۲	ماشری
۲۹۲	سلعه
۲۹۳	غدد
۲۹۴	اودیما
۲۹۴	خنازیر
۲۹۶	سرطان
۲۹۷	سقیروس
۲۹۷	کهر
۲۹۷	نفخه
۲۹۸	تهیج
۲۹۸	استسقاء
۲۹۸	جذام
۳۰۱	سرمازدگی
۳۰۱	سموم‌زدگی
۳۰۲	کوفتگی
۳۰۲	قوباء
۳۰۳	قرحه‌ها
۳۰۷	سوختگی‌ها
۳۰۷	عرق مدنی
۳۰۸	ریش بلخی
۳۰۹	جراحت‌ها
۳۱۵	بیرون رفتن سر استخوان‌ها از محل خودش
۳۲۰	شکستگی استخوان‌ها

۳۲۱.....	دستورالعلاج هر شکستگی
۳۲۷.....	باب هشتم بیان احوال دماغ
۳۲۸.....	ترکیب و وضع دماغ و منافع این حالات
۳۲۹.....	علامات امزجه مختلفه طبعیه دماغ
۳۳۰.....	امراض دماغی و اسباب و علامات و معالجات آنها
۳۳۰.....	صداع
۳۳۸.....	قرائطس
۳۴۱.....	شقاقولوس
۳۴۱.....	حمزه قوباء دماغ
۳۴۲.....	صبارا
۳۴۲.....	لینز غس
۳۴۳.....	سبات سری و مهر سبات
۳۴۳.....	حمقالرعونت
۳۴۴.....	نسیان
۳۴۴.....	مالیخولیا
۳۴۸.....	عشق
۳۴۹.....	جنون
۳۵۰.....	سبات
۳۵۱.....	سهر
۳۵۲.....	شخص
۳۵۲.....	دوار و سدر
۳۵۴.....	کابوس
۳۵۴.....	صرع
۳۶۰.....	سکته
۳۶۳.....	فالج
۳۶۷.....	خدر
۳۶۷.....	رعشه
۳۶۸.....	لقوه
۳۷۰.....	تشنج
۳۷۲.....	کراز
۳۷۲.....	تعدد
۳۷۳.....	اختلاج
۳۷۵.....	باب نهم در بیان احوال چشم

پیش‌گفتار

سید حسن بن قاسم نوربخش یا بهاء‌الدین حسن بن میر قوام‌الدین قاسم نوربخش ترشتی رازی در روستای ترشت ری به دنیا آمده تاریخ تولدش معلوم نیست؛ او پزشک برجسته اواخر دور تیموریان و اوایل دوره صفوی بوده است و آثاری که از وی باقی مانده، خلاصه‌التجارب و هدیه‌الخیر است و کتابی با عنوان «الدرطائون» که نام این دو کتاب در خلاصه‌التجارب ذکر می‌شود به میان آمده است.

اگر سن وی را هنگام تألیف خلاصه‌التجارب در سال ۹۰۷ (ه.ق) مطابق با ۱۵۰۱ (م) دست کم چهل سال بدانیم سال تولدش حدود سال ۸۶۷ (ه.ق) / ۱۴۶۳ (م) یا پیش از آن می‌باشد.

نای او سید محمد طریقه نوربخش را بنیاد نهاد که ریاست آن بعدها به قاسم پدر بهاء‌الدوله رسید. بهاء‌الدوله از پدرش که گویا در پزشکی و دارو سازی نیز مهارت داشته همواره در مشاهدات و گزارش‌های بالینی که در درمان بعضی از بیماری‌ها بیان نموده از او همواره با لقب حضرت یاد کرده. یکی از برادران او ملقب به شاه شمس‌الدین نیز پزشک بوده که از او نیز ذکر می‌شود به میان آمده است.

شاید گفته برخی در مورد تحصیل وی نزد پزشکان ایرانی و هندی در ری و هرات بر اساس این باشد که بهاءالدوله خود بارها از شیوه‌های درمانی ایرانی و هندی یاد کرده است.

بهاءالدوله پس از سال‌ها فعالیت در زادگاهش ری در اواخر سلطنت سلطان حسین بایقرا رهسپار هرات شد و در خانقاه خواجه افضل‌الدین محمد کرمانی اقامت کرد و مورد لطف و توجه سلطان قرار گرفت. پس از مرگ او به ری بازگشت و از آن‌جا راهی آذربایجان شد و دوسه سالی در خدمت شاه اسماعیل صفوی بود و چندی بعد درگذشت و برخی سال وفات او را ۹۲۶ (ه.ق) دانسته‌اند اما مأخذ معلومی ندارد.

خلاصه التجارب، در پزشکی و به زبان فارسی در سال ۹۰۷ (ه.ق) در روستای طرشت ری به پایان رسانیده است. بهاءالدوله در آغاز کتاب با استناد به آیات و احادیث متعدد هدف از نگارش این کتاب را بیان تجاری می‌داند که دانستن آن‌ها برای تندرستی سودمند است این اثر چنان که از نامش پیداست گزارشی از تجربیات بالینی و مشاهدات پزشکی نویسنده است که البته برخی نکات دقیق نظری نیز به چشم می‌خورد. بهره‌گیری وی از نظرات بقراط، ابن‌سینا، جالینوس و سید اسماعیل حنبلانی... نشان دهنده وسعت مطالعات او در این زمینه است. به نظر الگود وی نخستین کسی بود که به ذکر و شرح درمان پاره‌ای از بیماری‌ها چون سالک، تب یونجه، و آتشک پرداخته است که برای اروپای آن روزگار تا حدی ناشناخته بوده است.

خلاصه التجارب مشتمل بر هشت باب است که به شیوه مرسوم تالیف کناش‌های پزشکی دوره اسلامی نوشته شده است بدین گونه که نسبت کلیتی درباره بهداشت و درمان بیماری‌هایی که در تمام بدن به هم می‌رسد، هم‌چون تب‌ها و بیماری‌های پوست رسوخ... پس بیماری‌های هریک از اعضای بدن به ترتیب بیماری‌ها از سر تا پا و قرا‌بادین و در پایان اصطلاحات رایج میان پزشکان را بیان می‌دارد.

بهاءالدوله گاه دستور ساخت داروهایی از تجربیات خود و گاهی از تجربیات دیگران با عناوینی چون: تجربیات مصنف یا مخترعان اهل هند یا حکمای فرنگ و یا حضرت... می‌کند.

در پایان کتاب پیش‌رو، معانی برخی از واژه‌های کتاب همراه با نمایه و فهرست موضوعی بیماری‌ها و اصطلاحات طبی، نمایه مفردات، نمایه اعضاء و تشریح و نمایه جنسیت و دوران زندگی جهت سهولت در یافتن کلمات و مباحث مورد نظر خوانندگان این اثر ارزشمند آورده شده است.

استفاده از مطالب و نسخه‌های درمانی موجود در کتاب نیازمند مطالعه و داشتن دانش کهن پزشکی ایرانی می‌باشد؛ در صورت نداشتن اطلاعات کافی در این زمینه از آن‌ها استفاده ننماید.

این کتاب از روی نسخه منتشر شده توسط مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، که تاریخ کتابت آن سال ۹۸۸ (ه.ق) انجام شده تهیه گردیده است. جای دارد از لطف و مساعدت و این مؤسسه تشکر و سپاسگزاری نماییم. بسیاری از این کتاب‌ها به همت و تلاش ارزنده زنده یاد، استاد گرانقدر دکتر محمدمهدی اصفهانی منتشر شده‌اند. متن این نسخه با متون نسخ کتابهای خلاصه التجارب موجود در کتابخانه ملی، به شرح زیر انجام پذیرفته است: